

Вихопень С. В. здобувач вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» 4-го курсу, Львівський державний університет внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-4947-1797>

НАВЧАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС ЯК ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕФОРМАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

У статті викладено результати експериментального дослідження щодо факторів професійної деформації у посадових осіб відомств та служб МВС України. Обґрунтовано доцільність та реалізовано у пілотному експерименті дослідження з визначення навчального середовища закладів вищої освіти, що підпорядковані МСВ України як фактора майбутньої професійної деформації у випускника, що продовжує службову діяльність після закінчення навчання. Інтерпретація результатів експерименту засвідчила те, що значна частина курсантів схильна безапеляційно засвоювати майбутні стандарти професійної діяльності, формувати негативне ставлення до майбутньої діяльності. Вказане може виявитися особливо потужним фактором формування професійної деформації у майбутньому. Робиться висновок про те, що навчальне середовище особливо зі специфічними умовами навчання здатне завчасно формувати схильність до професійної деформації або ж закладати основу імунітету до неї. Це вимагає продовження дослідження в формі основного експерименту.

Ключові слова: професійна діяльність в МВС України; професійна деформація; фактори; навчальне середовище закладів вищої освіти системи МВС; типологія курсантів за схильністю до професійної деформації.

Вступ.

Перебіг сучасних соціальних процесів зумовив початок радикально нового історичного етапу розвитку України, що пов'язаний кардинальними політичними, економічними, правовими та соціально-психологічними змінами. Вкрай актуальною є потреба реформування системи МВС України, розширення процесу її інтеграції у цивілізоване співтовариство органів правоохоронної, рятувальної, охоронної та інших сфер діяльності, що включено до даного відомства. В цьому процесі особливої уваги заслуговує необхідність нових оцінок проблеми професійної деформації персоналу різних служб та відомств МВС України, нових підходів до її вирішення.

Аналіз наявних джерел щодо вирішення проблеми професійної деформації серед різних відомств та служб свідчить про те, що домінуючим напрямком дослідження є професійна деформація персоналу поліції (колись, працівників міліції), що вважається явищем, яке реально існує та завдає величезної шкоди правоохоронній діяльності, виключає з виконання службових обов'язків тих

працівників, які зазнали її руйнівного впливу. За іншими видами діяльності та службами професійна деформація як явище майже не досліджене, за винятком статті П. Теслиюка щодо окремих аспектів професійної деформації працівників пожежно-рятувальних підрозділів. Також, попереднє узагальнення останніх джерел з професійної деформації навіть серед персоналу поліції вказує на те, що єдиної загальноновизнаної позиції у науковій літературі не існує. Й на цьому неодноразово робиться акцент [1; 3 – 5].

Разом зі вказаним, фактично повністю проігнорований фактор старту професійної деформації на початку професійної діяльності майбутнього фахівця з системи МВС, що з великою ймовірністю може займати певні керівні посади й аж до вищого їх рівня. Мається на увазі час, процес та зміст видового закладу вищої освіти, що в системі МВС налічує понад 20, в середовищі яких готують майбутню еліту для всіх структурних відомств МВС (за законом про Національну поліцію мають назву «зі специфічними умовами навчання»). Можна констатувати певний сформований стереотип щодо

Питання психології

наявності факторів в практичних підрозділах різних відомств МВС, а така складова як заклади вищої освіти та їх роль в деформації особистості майбутнього професіонала залишається поза увагою. Хоча, цілком ймовірною може виявитися гіпотеза про те, що соціально-навчальне середовище видового навчального закладу освіти зі специфічними умовами навчання системи МВС є важливим фактором початку формування профдеформації особистості. Отримання відповіді на дане питання є потенційно важливим у поглибленні та розширенні наукових досліджень з більш потужним розумінням професійної деформації як похідної від практичної орієнтації науки.

З врахуванням викладеного, мета статті сформульована наступним чином: дослідити психологічні особливості реагування курсантів на навчальне середовище закладів вищої освіти системи МВС України (зі специфічними умовами навчання) як потенційний фактор початку їх професійної деформації.

Теоретичне підґрунтя.

На думку В. Медведєва, що є автором фундаментального наукового дослідження, професійна деформація персоналу ОВС є реальною й інколи неминучою даниною, яку «сплачує» людина за високий рівень домагань, пристрасне захоплення своєю діяльністю. Він дійшов висновку про те, що професійна деформація правоохоронця є комплексом своєрідних, взаємопов'язаних змін окремих якостей й особистості загалом, які виникають внаслідок виконання правоохоронних функцій. Але, найбільш інтенсивним негативним впливом є професійна діяльність в кримінальній поліції, середнім ступенем інтенсивності – в патрульно-постовій службі та слідчих підрозділах, а низький ступінь інтенсивності в підрозділах забезпечення [5].

Вивчення та аналіз одного з останніх видань у колективному форматі [7] свідчить про те, що професійна діяльність правоохоронних органів є своєрідною, оскільки виконання посадових обов'язків здійснюється в ситуаціях з непередбачуваним результатом, з граничними психічними,

фізичними перевантаженнями та ризиком, пов'язана з підвищеною відповідальністю працівників за свої вчинки, спілкуванням з різноманітними категоріями громадян, доволі часто вимагає рішучих дій тощо. Зазначене потенційно здатне спричинити значний вплив на особистісні характеристики персоналу правоохоронних органів і можуть призвести до розвитку професійної деформації. Окрім цього, у вказаному джерелі та за результатами аналізу інших останніх публікацій [1 – 5; 9] можна казати про такі основні положення щодо професійної деформації працівників органів внутрішніх справ:

- природа професійної деформації пов'язана з суб'єктивними і об'єктивними факторами, які здійснюють вплив на правову поведінку, стан дисципліни й законності, що утворює складну соціальну систему, яка охоплює економічні, соціально-політичні, правові, ідеологічні, психологічні та організаційні компоненти. Всі зазначені елементи є взаємопов'язаними, взаємозалежними та взаємообумовленими. Але, постає питання про рівність та відношення (домінування, рівність чи похідність) вказаних елементів в загальній системі їх функціонування;

- їх посадова деформація здебільшого пов'язана з виконанням працівниками правоохоронних органів владних повноважень та виявляється у почутті вседозволеності, необмеженості своїх владних повноважень; порушенні нормативно-правової регламентації у повсякденній діяльності працівників правоохоронних органів (правовий нігілізм); довільному тлумаченні закону, маніпулюванні правовими категоріями (правова легісломанія); суб'єктивному тлумаченні законослухняної поведінки; втраті віри в ефективність боротьби зі злочинністю; владолюбстві, прагненні до пригнічення волі, честі, гідності і амбіцій об'єктів професійної діяльності; нетерпимості до думки та критичних зауважень інших; відсутності здатності помічати свої помилки, визнавати, а надто виправляти їх, поступаючись своїм амбіціям; підлабузництві, орієнтації на думку керівництва; переростанні позитивного

Питання психології

почуття корпоративності в відчуття винятковості, прагненні завжди, будь-якими засобами захистити «честь мундиру»;

- загально-професійна деформація працівників зумовлена їхньою роботою з криміногенним середовищем. Цій формі притаманні такі ознаки: використання в мові непристойних висловів під час спілкування з колегами і об'єктами професійної діяльності, а також лайливих слів-прізвиськ щодо них; постійне вживання жаргону як ефективного, на думку працівників правоохоронних органів, засобу виховного впливу на об'єкт професійної діяльності; приховане чи відкрите вороже ставлення до об'єкту професійної діяльності, диференціація цього відношення залежно від їхнього статусу; виявлення грубощів, морального і фізичного приниження людської гідності об'єкта професійної діяльності; схильність до стереотипів, дій за шаблоном;

- адаптивна деформація виражається у пасивному пристосуванні особистості правоохоронця до соціальних умов, небажанні змінити себе, а надто інших людей чи ситуацію позитивно;

- професійно-типологічна деформація зумовлена накладенням індивідуально-психологічних особливостей особистості на психологічну структуру професійної діяльності та виявляється у: перенесенні стилю службового спілкування з об'єктами професійної діяльності, окремих методів і прийомів на позаслужбові сфери; загальному «огрубленні» особистості; змінах в «Я»-образі;

- ймовірність виникнення професійної деформації у правоохоронців можна охарактеризувати таким чином: до 5-ти років служби – незначна, малоімовірна; 6–10 років – початковий і середній її рівень; 11–15 років – ймовірність деформації доволі висока; понад 15 років – деформація у окремих працівників є неминучою;

- у практиці змішуються два різновиди цього явища: професійно-деформовані працівники, які є неспроможними і не підготовленими діяти в конфліктних і стресових ситуаціях, з одного боку, і працівники – «професіонали», тобто особи,

які свідомо використовують, в межах чинного законодавства, прийоми, професійно-тактичні і психологічні методи впливу на правопорушника. Й при цьому, під час виконання оперативно-службових завдань у працівників правоохоронних органів, з одного боку, формуються відповідні професійні якості, а з іншого – відбувається професійна деформація особистості.

П. Теслюк [8] розглянув чинники професійної деформації працівників пожежно-рятувальних підрозділів й щодо її проявів навів такі приклади: генералізація імперативного стилю спілкування (авторитарна, директивна форма дії на партнера, особливість якої полягає в тому, що кінцевою метою спілкування є тиск на партнера, яка не є завуальованою), звикання до небезпеки, зниження здатності адекватної оцінки власних фізичних і психологічних можливостей, ресурсів, що підвищує імовірність втрат серед особового складу, зростання соціально-негативних ознак фізичної і вербальної агресії (дратівливість, підвищена директивність, ігнорування потреб, бажань, відчуттів і намірів навколишніх осіб, втрата доброзичливості по відношенню до них), зниження потреб в інтелектуальному, духовному, освітньому і культурному зростанні, звуження соціальних зв'язків, дефіцит позаслужбового спілкування, втрата позаслужбових інтересів, переоцінка свого професійного досвіду, переконаність у власній непогрішності (в результаті, небажання вчитися у інших, що різко гальмує зростання професійної майстерності), незадоволеність змістом своєї праці, байдужість і черствість по відношенню до потерпілих; конфлікти з населенням; підвищення конфліктності усередині колективу та ін. При цьому, вказаний автор зазначає, що подібне ставлення до власної, вже освоєної людиною професії, властиве представникам багатьох інших професій.

Таким чином, проаналізовані джерела з числа останніх публікацій свідчать про те, що професійна деформація як негативне явище розуміється як таке, що відбувається внаслідок низької підготовки до діяльності або ж через надмірне захоплення професією

Питання психології

як суб'єктивна група факторів. При цьому, об'єктивна група факторів розглядається як безпосередній вплив умов середовища діяльності. Попередні за часом фактори залишилися поза увагою. В тому числі й навчальне середовище видового закладу вищої освіти (зі специфічними умовами навчання). Засвідчене підтверджує актуальність та вказує на наукову й практичну новизну такого напрямку дослідження.

Методи дослідження.

Основою дослідження є застосування методу експерименту за його пілотним різновидом. Це мало на меті встановлення ознак чи їх можливих передумов щодо професійної деформації в особистості курсанта ЗВО з системи МВС під впливом навчального середовища (як перше та основне питання) та з'ясування психологічних особливостей вказаного явища (як додаткове завдання). В пілотному експерименті прийняли участь 98 курсантів з Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (68 осіб) та Львівського державного університету внутрішніх справ (30 персон). Отримані результати оброблено через застосування математичних методів обробки статистичних даних, а саме шляхом кореляційного (критерій Кендала) та факторним (метод виділення головних компонент) аналізами.

У дослідженні використані такі методи отримання емпірики (скорочення у подальшому викладенні інформації використовується в таблицях): методика Е. Шейна «Якоря кар'єри» зі шкалами: профкомпетентність (ПК), менеджмент (Менедж.), автономія (Автон.), стабільність роботи (СР), стабільність місця проживання

(СМП), служіння (Служ.), виклик (Вик.), інтеграція стилів життя (ІСЖ), підприємництво (Підпр.) [11]. Методика діагностики професійної мотивації В.Осьодла: оцінка результатів праці (ОРП), професійні домагання (ПД), інтернальність у сфері професійних досягнень (ПД), професійні інтереси і цінності (ПІ), життєві цілі (ЖЦ), загальна активність [6]. Методика визначення професійних типів особистості, що розроблена Джоном Л. Голландом (модернізована А.А. Сукамагі та М.С.Янцуром) [11], що вказує на вподобання особистості за такими професійними типами середовища як реалістичний (Р), інтелектуальний (І), соціальний (С), артистичний (А), підприємницький (П), конвенціональний (К). Методика МВТІ [10], що має такі шкали: Extraversion (Е), Introversion (І), Sensing (S), Intuition (N), Thinking (T), Feeling (F), Judgment (J), Perception (P). Розроблено анкету, що має встановити рівень задоволеності курсантів основними аспектами їх життєдіяльності в навчальному середовищі за 10-ти бальною шкалою. Питання щодо того, наскільки вони задоволені: 1. Навчальним закладом. 2. Навчальним процесом. 3. Проведенням вільного часу. 4. Перспективою професії. 5. Майбутньою кваліфікацією.

Результати і обговорення.

Результати за середнім значенням й стандартним відхиленням за ЗВО та в цілому за вибіркою наведено в таблиці 1. Отримані показники свідчать про те, що за всіма критеріями опитування середнє перебуває в значеннях від 6,33 до 7,4 з незначною перевагою у показниках за ЛДУБЖД.

Таблиця 1.

Показники середнього та стандартного відхилення за вибіркою щодо задоволеності навчальним середовищем

Заклад вищої освіти	Показник задоволеності щодо				
	Навчальн. закладу	Процесу навчання	Вільного часу	Перспектив. професії	Кваліфікації
ЛДУБЖД	7,23±2,15	7,08±1,79	7,3±2,15	7,26±2,12	7,39±1,84
ЛДУВС	6,96±2,23	6,7±2,08	6,33±2,52	6,7±2,49	7,4±2,027

В таблиці 2 наведено результати кореляційного аналізу за критерієм Кендала (τ).

Витяг з кореляційної матриці з концентрацією на критеріях задоволеності навчальним середовищем

Задоволен		ПК	Менедж.	Авто.	CP	СМП	Служ.	Вик.	ІСЖ	Підпр.	ОРП	ПД	ПД	ПІ	ЖЦ
Навчальн. закладом	τ	,078	,099	-,095	,059	,004	,054	,056	-,057	,363	,122	-,050	,145	,284	-,113
	ρ	,318	,204	,226	,452	,962	,492	,479	,477	,037	,109	,519	,060	,017	,141
Процесом навчання	τ	,257	,094	-,114	,007	,018	,118	,138	-,002	,304	,334	-,094	,281	,283	,043
	ρ	,049	,235	,152	,931	,824	,135	,083	,984	,010	,002	,227	,020	,019	,578
Вільним часом	τ	,288	,339	-,53	,015	-,055	,288	,146	,052	,380	,328	,141	,295	,127	-,48
	ρ	,016	,002	,019	,850	,481	,015	,061	,515	,000	,003	,065	,011	,099	,014
Перспек. професії	τ	,367	,139	-,011	,069	-,036	,350	-,003	-,001	,357	,411	-,028	,330	,382	-,008
	ρ	,001	,075	,886	,377	,643	,001	,975	,987	,001	,000	,720	,003	,000	,915
Кваліфік.	τ	,355	,103	-,066	,150	,070	,448	,047	,076	,144	,359	-,026	,336	,351	,014
	ρ	,001	,188	,403	,055	,369	,002	,551	,351	,067	,001	,742	,002	,001	,857
		P	I	C	A	Π	K	MBTI E	MBTI I	MBTI S	MBTI N	MBTI T	MBTI F	MBTI J	MBTI P
Процесом навчання	τ	,013	,058	,088	-,036	-,002	-,045	,100	-,30	,082	-,272	-,100	-,119	-,032	-,096
	ρ	,866	,454	,257	,637	,982	,556	,183	,007	,282	,024	,187	,119	,669	,205
Вільним часом	τ	,030	,144	-,019	,063	,068	-,137	-,023	-,48	-,076	,008	-,052	-,058	-,098	-,033
	ρ	,694	,060	,807	,405	,372	,071	,754	,005	,304	,913	,478	,434	,188	,656
Кваліфік.	τ	-,003	,029	,079	-,013	-,009	-,021	,086	-,159	,095	-,43	-,037	-,379	,025	-,124
	ρ	,970	,710	,307	,870	,905	,780	,252	,034	,209	,002	,619	,018	,736	,100

До другої частини таблиці (для економії обсягу публікації) не включено показники кореляції за такими складовими задоволеності щодо навчального закладу та перспективою професії, оскільки жодного важливого показника не було зафіксовано.

З результатів кореляційного аналізу можна казати про те, що більше задоволені навчальним середовищем курсанти ті, які є більш підприємливими, формують певні професійні інтереси та цінності. Процес навчання щодо задоволеності серед курсантів корелює з професійною компетентністю, мотиваційними утвореннями та обернено пов'язаний з потребою з індивідуальному стилі життя, інтроверсією та інтуїцією. Особливо яскравими є показники задоволеністю вільним часом. Так, це вкрай незадоволено в осіб, для яких домінантою є автономія як потреба незалежності, сформовані життєві цілі, яким властиві великі показники за інтроверсією. Задоволеність

перспективою професії має сукупність корелят низького ступеню з певними професійно-кар'єрними вподобаннями персони, що цінує професіоналізм, відданість справі та є досить активною. Майже те ж саме можна казати про задоволеність кваліфікацією з тією різницею, що в цьому випадку є досить значний показник оберненої кореляції з інтуїцією.

Далі, про результати факторного аналізу. Додатково у факторному аналізі було включено шкалу «курс навчання». Так, встановлено, що на рівні ваги фактору в 1 сформовано 11 факторів. Це занадто багато для пілотного дослідження. Тому, було прийнято рішення про відсікання факторів на рівні ваги у 2 бали. За такого варіанту залишається 5 факторів, що описує понад 47% дисперсії (таблиця 3). Змістове наповнення факторів наведено у таблиці 4, що видозмінена до формату сторінки даної публікації.

Результати факторного аналізу за методом виділення головних компонент

Компонента	Початкові власні значення		
	Вага фактора	% Дисперсії	Кумулятивний %
1	5,100	15,001	15,001
2	3,898	11,464	26,465
3	2,818	8,289	34,755
4	2,364	6,953	41,708
5	2,037	5,991	47,699

Найбільше представлений фактор №1, що можна вважати найбільш потенційно придатним для обраної сфери професійної діяльності, оскільки це підтверджує поєднання особливостей задоволеності навчальним середовищем та достатньо важливих для професії кар'єрних якорів. Однак, це є характерним для початкових курсів навчання. Таким є кожен 7-й курсант. Схоже, що цей тип курсанта є дуже захопленим перспективою майбутньої професійної діяльності, що формує в нього занадто довірливе ставлення до всього, що включене в навчальне середовище. Напевно, що такі курсанти як губка всмоктують все, що діється навколо них й при цьому чи повністю некритично, чи з невеликою критичністю.

Для фактору №2 характерним є те, що такий тип курсанта задовольняє стан щодо вільного часу та перспективи професії. Вони більше схильні до інтелектуальної роботи та ще більше, ніж попередній тип відносяться до молодших курсів. Можна казати про те, що кожен 9-й курсант має такий набір особливостей. Такі особистості сконцентровані на собі й мало

піддаються впливу ззовні. Схоже на те, що це та частина майбутніх спеціалістів, що буде шукати самореалізацію в інтелектуально-автономній діяльності й вони мають більший вроджений імунітет до зовнішнього впливу, втому числі й з боку соціально-професійного середовища.

За фактором №3 можемо казати про те, що це курсанти вже більш старшого курсу навчання, які мають значну схильність до автономії, виклику, підприємництва та все більше намагаються мати окрім професії й інші життєві цінності. Основне, що вирізняє цей тип є те, такі курсанти незадоволені навчальним середовищем. З вибірки дослідження їх понад 8% й свідчить про те, що кожен 12-й курсант має приблизно такі особливості реагування на навчальне середовище. Досить ймовірним є те, що такий тип курсанта не буде старатися продовжити службу після закінчення закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Якщо ж життя «заставить» його продовжити службу – це може бути «професіонал» низького рівня підготовки з певним набором відповідних професійних деформацій.

Таблиця 4.

Матриця компонент за результатами факторного аналізу.

	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5
ПК	,556					A		,407			
Менедж.	,476				,340	П		-,427			,476
Автон.			,533	-,304		K					,540
CP	,329	-,515			,374	Mbti E					-,549
СМП					,375	Mbti I	-,483		-,404		
Служ	,569			-,330		Mbti S		-,588	-,329		
Викл.	,391		,425			Mbti N	-,396	,534			
ІСЖ			,515			Mbti T		-,444	,324	,322	
Підпр.	,542		,388			Mbti F	-,402	,452		-,349	
ОРП	,476			,326	-,440	Mbti J		-,664		-,301	
ПД			,368	,402		Mbti P	-,308	,540		,328	
ПД	,444				-,382	Навч.закл	,569		-,415		
ПІ	,446	,339				Проц.навч	,645		-,316		
ЖЦ			,473		-,420	Вільн.часом	,567	,330			
P					,504	Персп.проф	,673	,356	-,313		
I		,348				кваліфікації	,696		-,329		
C			-,340	-,408		курс	-,306	-,640	,319		

Питання психології

За факторами №4 та №5 не можемо казати про те, що існує можливість пов'язування певних особистісно-професійних властивостей та якостей з реагуванням на навчальне середовище, оскільки ступінь впливу критеріїв оцінки задоволеності навчальним середовищем не є достатнім. Вони містять певні психологічні характеристики, але це не є підставою для інтерпретації отриманих результатів в інтересах даного дослідження.

Таким чином, можна говорити про завершення даного дослідження як такого, що було проведено в пілотному варіанті. Настав етап узагальнення та формулювання висновків.

Висновки. Таким чином, проведено теоретико-експериментальне дослідження, основні результати якого викладені в даній публікації може бути узагальнене у вигляді наступних головних положень:

1. Професійна деформація як явище внаслідок безпосередньої участі в професійній діяльності має як загальні (в будь-якій професії буде відбуватись деформація), так й специфічні особливості (є особливі умови професійної діяльності, через які спеціалісти даної професії з суттєво більшою ймовірністю зазнають надмірного впливу праці, що має негативні наслідки для особистості). Можна стверджувати те, що серед відомств та служб МВС України є такі професії, що мають вкрай велику ймовірність виникнення професійної деформації. Тому, необхідно досліджувати всі фактори, що можуть викликати формування професійної деформації в найбільш сприятливих для цього видах професійної діяльності у відомствах та службах МВС. Це буде передумовою більш ефективного,

вчасного планування та реалізації щодо превентивного й корекційного впливу на відповідну «групу ризику» професійної деформації.

2. Одним з факторів професійної деформації як такої, що може як створювати основу й цим сприяти формуванню професійної деформації, так й формувати імунітет є навчальне середовище закладу вищої освіти системи МВС зі специфічними умовами навчання. Говоримо про курсантів, які з часом будуть елітою та основою всіх відомств та служб, що структурно включені до МВС України. Ще не в повній мірі, але все ж можна казати про те, що вказаний фактор має суттєвий й на даний час ще латентний вплив на формування особистості майбутнього спеціаліста через тривалий та інтенсивний вплив на особистість юнацького віку. Проведений пілотний експеримент засвідчив той факт, що вже на етапі адепта у кар'єрі майбутній спеціаліст здатен вбирати певні професійні стандарти майбутньої діяльності, а значна частина це робить майже без критичного аналізу. Тому, можна казати про те, що існує потреба в більш широкому та конкретному дослідженні соціально-психологічних, педагогічних та інших особливостей навчального середовища закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання як фактору формування професійної деформації в майбутнього спеціаліста.

Перспективою подальших наукових пошуків є обґрунтування основного експерименту з дослідження навчального середовища як фактору професійної деформації та його реалізація.

Список використаних джерел

1. Александров Д.О. Загальна психологічна характеристика професійної діяльності працівника Національної поліції / Юридична психологія. – 2016. - № 1. – С. 108 – 117.
2. Бондарев А. С. Юридическая ответственность и безответственность – стороны правовой культуры и антикультуры субъектов права / А. С. Бондарев. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2008. – 187 с.
3. Кирбят'єв О. Професійна деформація особистості працівника правоохоронного органу як причина неналежного виконання своїх обов'язків / Юридичний вісник. 2019/4. Національна академія внутрішніх справ. К. - 2019. С. 204 – 210.
4. Кісіль З.Р. Професійна деформація працівників органів внутрішніх справ України: історіографія та фенологія. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Психологія». 2014. №2. С. 33 – 44.
5. Медведєв В. С. Психология профессиональной деформации сотрудников органов внутренних дел: дисс. ... докт. психол. наук: спец. 19.00.06 «Юридическая психология» / В. С. Медведєв; Киевский ин-т внутренних дел при Национальной академии внутренних дел Украины. – К., 1999. – 412 с.
6. Осьодло В.І. Психологія професійного становлення офіцера: [монографія]. – К.: ПП «Золоті Ворота», 2012. – 346 с.

Питання психології

7. Теоретико-прикладні засади конструктивної взаємодії поліції і населення в соціумі: монографія / В. В. Середя, Р. І. Благута, О. М. Балинська, З. Я. Ковальчук, О. М. Ковбич, Л. Й. Гуменюк та ін.; за заг. ред. З. Р. Кісіль. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 600 с.
8. Теслюк П.В. Професійна деформація особистості працівників пожежно-рятувальних підрозділів. Пожежна безпека: теорія і практика. №14. 2013. Академія пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля. Черкаси. С. 100 – 105.
9. Токар Л.В. Деформація професійної свідомості поліцейських як ознака відчуження праці / Право і суспільство. № 6, частина 2 / 2018. Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса. – 2018. – С. 12 – 18.
10. Удалова Е.А. Соционика в работе с персоналом или что показывает MBTI. М.: 2007. – 154 с.
11. Янцур М.С. Професійна психодіагностика: практикум. – К.: МПУ ДЦЗ, МОУ РДПІ, 1995.

References

1. Aleksandrov D.O. Zahalna psykhologichna kharakterystyka profesiinoi diialnosti pratsivnyka Natsionalnoi politzii [General psychological characteristics of professional activity of an employee of the National Police]: Yurydychna psykhologhiia. – 2016. - № 1. – S. 108 – 117 (in Ukraine).
2. Bondarev A. S. Yuridicheskaya otvetstvennost i bezotvetstvennost – storony pravovoy kultury i antikultury subektov prava [Legal responsibility and irresponsibility - aspects of legal culture and anticulture of subjects of law] / A. S. Bondarev. – SPb.: Yuridicheskii tsentr Press, 2008. – 187 s. (in Russian Federation).
3. Kyrbiatiev O. Profesiina deformatsiia osobystosti pratsivnyka pravookhoronnoho orhanu yak prychna nenalezhnogo vykonannya svoikh oboviazkiv [Professional deformation of the personality of a law enforcement officer as a reason for improper performance of their duties] / Yurydychnyi visnyk. 2019/4. Natsionalna akademiia vnutrishnikh sprav. K. - 2019. S. 204 – 210. (in Ukraine).
4. Kisil Z.R. Profesiina deformatsiia pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy: istoriohrafii ta femonolohiia. [Professional deformation of law enforcement officers of Ukraine: historiography and femonology] / Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia «Psykhologhiia». 2014. №2. S. 33 – 44. (in Ukraine).
5. Medvedev V. S. Psikhologiya professionalnoy deformatsii sotrudnikov organov vnutrennikh del [Psychology of professional deformation of employees of internal affairs]: diss. ... dokt. psikhol. nauk: spets. 19.00.06 «Yuridicheskaya psikhologiya» / V. S. Medvedev; Kievskiy in-t vnutrennikh del pri Natsionalnoy akademii vnutrennikh del Ukrainy. – K., 1999. – 412 s. (in Ukraine).
6. Osodlo V.I. Psykhologhiia profesiinoho stanovlennia ofitsera: monohrafiia. [Psychology of professional development of an officer: monograph]– K.: PP «Zoloti Vorota», 2012. – 346 s. (in Ukraine).
7. Teoretyko-pryklyadni zasady konstruktyvnoi vzaiemodii politzii i naseleння v sotsiiumi: monohrafiia [Theoretical and applied principles of constructive interaction between the police and the population in society: a monograph] / V. V. Sereda, R. I. Blahuta, O. M. Balynska, Z. Ya. Kovalchuk, O. M. Kovbych, L. Y. Humeniuk ta in.; za zah. red. Z. R. Kisil.– Lviv: LvDUVS, 2017. – 600 s. (in Ukraine).
8. Tesliuk P.V. Profesiina deformatsiia osobystosti pratsivnykiv pozhezhno-riatuvalnykh pidrozdiliv [Professional deformation of the personality of employees of fire and rescue units]. Pozhezhna bezpeka: teoriia i praktyka. №14. 2013. Akademiia pozhezhnoi bezpeky imeni Heroiv Chornobylia. Cherkasy. S. 100 – 105. (in Ukraine).
9. Tokar L.V. Deformatsiia profesiinoi svidomosti politseiskykh yak oznaka vidchuzhennia pratsi [Deformation of professional consciousness of police officers as a sign of alienation of labor] / Pravo i suspilstvo. № 6, chastyna 2 / 2018. Natsionalnyi universytet «Odeska yurydychna akademiia». Odessa. – 2018. – S. 12 – 18. (in Ukraine).
10. Udalova Ye.A. Sotsionika v rabote s personalom ili chto pokazyvaet MBTI [Sociotics in work with personnel or what MBTI shows]. М.: 2007. – 154 s. (in Russian Federation).
11. Iantsur M.S. Profesiina psykhodiahnostyka: praktykum [Professional psychodiagnostics: workshop]. – K.: МПУ DTsZ, МОУ RDPI, 1995. (in Russian Federation).

Резюме

Вьхопень С. соискатель высшего образования образовательной степени «бакалавр» 4-го курса Львовский государственный университет внутренних дел

УЧЕБНАЯ СРЕДА УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ СИСТЕМЫ МВД КАК ФАКТОР ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕФОРМАЦИИ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА.

Питання психології

В статті изложены результаты экспериментального исследования о факторах профессиональной деформации у должностных лиц ведомств и служб МВД Украины. Обоснована целесообразность и реализовано в пилотном эксперименте исследования по определению учебной среды высших учебных заведений, подчиненных МСВ Украины как фактора будущей профессиональной деформации у выпускника, который продолжает служебной деятельности после окончания учебы. Интерпретация результатов эксперимента показала, что значительная часть курсантов склонна безапелляционно усваивать будущие стандарты профессиональной деятельности, формировать негативное отношение к будущей деятельности. Делается вывод о том, что учебная среда особенно со специфическими условиями обучения способно заблаговременно формировать склонность к профессиональной деформации или закладывать основу иммунитета к ней.

Ключевые слова: профессиональная деятельность в МВД Украины; профессиональная деформация; факторы; учебная среда высших учебных заведений системы МВД; типология курсантов по склонности к профессиональной деформации.

Summary

Vykhopen S. Student of 4th year,
Lviv State University of Internal Affairs

EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION OF THE SYSTEM OF THE MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS AS A FACTOR OF THE PROFESSIONAL DEFORMATION OF THE FUTURE SPECIALIST

The article presents the results of theoretical and experimental research on an alternative hypothesis regarding the factors of occupational deformation among the most risks for the formation of this phenomenon of professions in departments and services of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

The study and analysis of one of the latest publications in a collective format shows that the professional activities of law enforcement agencies are unique, as the performance of official duties is carried out in situations with unpredictable results, with extreme mental, physical overload and risk associated with increased responsibility. Employees for their actions, communication with various categories of citizens, often requires decisive action, and so on. This can potentially have a significant impact on the personal characteristics of law enforcement personnel and can lead to the development of occupational deformities. Thus, the analyzed sources from recent publications indicate that occupational deformity as a negative phenomenon is understood as one that occurs due to low preparation for work or due to excessive enthusiasm for the profession as a subjective group of factors. In this case, the objective group of factors is considered as a direct influence of environmental conditions. Previous factors have been overlooked. Including the educational environment of a specific institution of higher education. This confirms the relevance and indicates the scientific and practical novelty of this area of research.

The expediency of the research in the form a pilot of experiment to determine the educational environment of higher education institutions with specific learning conditions, which are subject to the Ministry of Internal Affairs of Ukraine as a factor of future professional deformation in a graduate who continues to work after graduation. Processing of empirical data by mathematical methods with the subsequent interpretation and generalization formed the conclusion that a significant part of cadets tends to master the future standards of professional activity, to form a negative attitude to future activities.

The pilot experiment showed the fact that already at the stage of an adept in the career, the future specialist is able to absorb certain professional standards of future activities, and a significant part does it almost without critical analysis. Therefore, we can say that there is a need for a broader and more specific study of socio-psychological, pedagogical and other features of the educational environment of higher education institutions with specific learning conditions as a factor in the formation of professional deformation in the future specialist.

This can be a particularly powerful factor in the formation of occupational deformities in the future. It is concluded that the learning environment, especially with specific learning conditions, is able to form a predisposition to occupational deformity in advance or to lay the foundation for immunity to it. This requires further research in the form of a basic experiment.

Key words: professional activity in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine; professional deformation; factors; educational environment of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs system; typology of cadets according to the tendency to professional deformation.

Received/Поступила: 27.11 20